

Father Petre Tatalashvili's educational activities in the Georgian Sanctuary of Istanbul

მამა პეტრე ტატალაშვილის საგანმანათლებლო საქმიანობა სტამბოლის ქართულ
სავანეში

TEA TATENASHVILI

PHD Student of Sokhumi State University
61 Politivskaya street, 0186, Tbilisi, Georgia
ORCID ID:0000-0002-0165-7325
teatatenashvili@gmail.com
+995 591 41 12 84

ABSTRACT

The residence of the Georgian Catholics in Istanbul, the Monastery of the Virgin Mary, with its schools, printing house and rich library used to fulfill a great Georgian cultural, educational and scientific function outside of Georgia for more than a century.

The temple was built in 1861 by Father Petre Kharisshirashvili in one of the most beautiful districts of Istanbul, Ferikoy (the village of Angels). It is noteworthy, that the most of the fathers serving in the Georgian Monastery of Istanbul were from Samtskhe-Javakheti by origin. Father Petre Tatalashvili was from Samtskhe as well.

During the hundred years (1861-1961) of its existence, Georgian Catholic Monastery of Istanbul acted as a spiritual, cultural, educational and scientific center where many national, educational or scientific activities were performed. Establishment of religious educational institution, Georgian-French schools, printing-houses, the literacy dissemination society among Georgians living in Turkey, library called after Akaki Tsereteli are good examples of cultural and educational activities of the Monastery. The Monastery was the educational center giving Georgian young people the opportunity to get education first in Istanbul and then to Europe. In schools, students had the opportunity to study literature, history, religion, theology and philosophy. Most of the fathers of the monastery were polyglots, fluent in French, Italian, German and Latin, so they helped students to learn languages. It supported many Georgian scientists and public figures, like Ivane Gvaramadze, Mikheil Tamarashvili, Shalva Vardidze, etc.

The purpose of the article: to describe and analyze the educational activities of Father Petre Tatalashvili, one of the worthy figures of the Georgian Monastery of Istanbul, the secretary of the monastery and the person responsible for educational processes, and then the last Prior - father Petre Tatalashvili, and the curriculum of the schools located near the monastery, according to the documents found in the archive of the monastery, which have been in scientific circulation until now. It was not widely used. We think that this study will be interesting for those interested in the history of the Georgian monastery in Istanbul, a monastery that was known for its educational activities, and its schools were of great importance in the education of both Christian Georgian and Muslim Georgian youth of that time.

Research methodology: The research is mainly based on the historical research method: description, comparative-historical method, empirical, causal-historical analysis using the epistolary and memoir materials preserved in the archive fund of the Georgian Catholic Monastery in Istanbul.

Key words: Petre Tatalashvili; Georgian Savane of Istanbul; Georgian Catholics.

თეა თათენაშვილი

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
საქართველოს ისტორიის სადოქტორო პროგრამის დოქტორანტი
ანა პოლიტოვსკაიას 61, 0186, თბილისი, საქართველო
ORCID ID:0000-0002-0165-7325
teatatenashvili@gmail.com
+995 591 41 12 84

აბსტრაქტი: საუკუნის მანძილზე სტამბოლის ღვთისმშობლის უმანკო ჩასახვის ქართული კათოლიკური ეკლესია (თურქ. Gürcü Katolik Kilisesi; ქართ. ლურდის ღვთისმშობლის სახელობის ქართულ-კათოლიკური ტაძარი) თავისი სასწავლებლებით, სტამბითა და მდიდარი ბიბლიოთეკით საქართველოს საზღვრებს გარეთ დიდ ქართულ საქმეს, კულტურულ-საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ფუნქციას ასრულებდა.

ტაძარი 1861 წელს აშენდა მამა პეტრე ხარისჭირაშვილის მიერ სტამბოლის ერთ-ერთ ულამაზეს უბანში ფერიქოში (ანგელოსთა სოფელში). აღსანიშნავია ისიც, რომ სტამბოლის ქართული საგანის მოღვაწე მამების უმრავლესობა სამცხე-ჯავახეთიდან იყო. სამცხედან იყო მამა პეტრე ტატალაშვილიც.

სტამბოლის ქართული კათოლიკური საგანე ასწლიანი არსებობს მანძილზე (1861-1961) წარმოადგენდა როგორც სასულიერო, ასევე კულტურულ-საგანმანათლებლო და სამეცნიერო ცენტრს. სასულიერო სასწავლებლის, ქართულ-ფრანგული სკოლების, სტამბის, ოსმალეთის ქართველთა შორის წერა-კითხვის გამავრცელებელი საზოგადოების, აკაკი წერეთლის სახელობის ბიბლიოთეკის დაარსება დასტურია საგანის კულტურულ-საგანმანათლებლო საქმიანობისა. სწორედ საგანე გახდა იმდროინდელი ქართველი კათოლიკეების განათლების კერა, რომელმაც გზა გაუხსნა ქართველ ახალგაზრდებს ჯერ სტამბოლში, შემდეგ კი ევროპაში მიეღოთ განათლება. სკოლებში მოსწავლეებს ლიტერატურის, ისტორიის, რელიგიის, თეოლოგიის და ფილოსოფიის შესწავლის შესაძლებლობა ჰქონდათ. მონასტრის მამების უმეტესობა პოლიგლოტები იყვნენ, თავისუფლად საუბრობდნენ ფრანგულ, იტალიურ, გერმანულ და ლათინურ ენებზე, შესაბამისად ისინი სტუდენტებს ენების დაუფლებაშიც ეხმარებოდნენ. სწორედ ამ მონასტრის დამსახურებაა იმ ქართველი მეცნიერებისა და საზოგადო მოღვაწეების არსებობა, როგორც გახლდათ ივანე გვარამაძე, მიხეილ თამარაშვილი, მიხეილ თარხნიშვილი, შალვა ვარდიძე და სხვა.

სტატიის მიზანი: სტამბოლის ქართული საგანის ერთ-ერთი ღირსეული მოღვაწის, მონასტრის მდივნისა და სასწავლო პროცესებზე პასუხისმგებელი პირის, შემდეგ კი უკანასკნელი წინამძღვრის - მამა პეტრე ტატალაშვილის საგანმანათლებლო საქმიანობისა და მონასტერთან არსებული სკოლების სასწავლო პროგრამების აღწერა და ანალიზი, მონასტრის არქივში მოპოვებული დოკუმენტების მიხედვით, რომელიც აქამდე სამეცნიერო მიმოქცევაში ფართოდ გამოყენებული არ ყოფილა. ვფიქრობთ, აღნიშნული კვლევა საინტერესო იქნება სტამბოლის ქართული მონასტრის ისტორიით დაინტერესებული პირებისთვის, მონასტერი რომელიც ცნობილი იყო თავის საგანმანათლებლო საქმიანობით, მის სკოლებს კი დიდი მნიშვნელობა ჰქონდა იმ

დროინდელი როგორც ქრისტიანი ქართველი, ასევე მუსლიმი ქართველი ახალგაზრდების განათლების საკითხში.

საკვანძო სიტყვები: პეტრე ტატალაშვილი; სტამბოლის ქართული საგანე; ქართველი კათოლიკეები.

შესავალი

სტამბოლის ღვთისმშობლის უმანკო ჩასახვის ქართული კათოლიკური ეკლესია (თურქ. Gürcü Katolik Kilisesi; ქართ. ლურდის ღვთისმშობლის სახელობის ქართულ-კათოლიკური ტაძარი) ქართულ სამეცნიერო სივრცეში გავრცელებულია სტამბოლის ქართველთა საგანე - ერთი-ერთი გამორჩეული რელიგიური და კულტურულ-საგანმანათლებლო, ქართველოლოგიური კერა, საქართველოს ფარგლებს გარეთ არსებულ ქართულ კულტურულ-საგანმანათლებლო ცენტრებს შორის.

ივანე ჯავახიშვილი უცხოეთში არსებულ ქართული კულტურის კერებზე აღნიშნავდა, რომ „საზღვარგარეთ მყოფ ქართული საგანეების კულტურული მნიშვნელობა ფრიად ფასეული იყო. იმ მდიდარი კულტურული მემკვიდრეობის გარდა, რომელიც საქართველოს წარსული საუკუნეების განმავლობაში იქ დაუნჯებული ჰქონდა, სხვა მხრივაც გახლდათ მეტად დასაფასებელი. უცხოეთში მყოფი მონასტრების საშუალებით საქართველოს შეეძლო მაშინდელი განათლებული ქვეყნების კულტურული განვითარების ყოველი წარმატებისთვის თვალყური ედევნებინა. ყველაფერი, რაც კი უცხოეთში დაარსებულს ქართველთა საგანეებში ახალი და მნიშვნელოვანი იწერებოდა, ანდა კეთდებოდა, საქართველოს უმაღვე სწვდებოდა იქ მომუშავე ქართველი მოღვაწეების – მწერლების, მეცნიერებისა და ხელოვანთა წყალობით“ (ჯავახიშვილი, 1983:405)

იტალიელი დიპლომატი ევგენი დალეჯიო დ'ალესიო (1888-1983) სტამბოლის ქართული კათოლიკური ეკლესიის შესახებ წერდა: „ამ საგანის კათოლიკე მღვდლები... დასაწყისიდან დღემდის არ დაერიდნენ თავიანთი საზოგადოების არსებობის განსაცდელში ჩაგდებას და გამსჭვალული დიდებულ მომავლის რწმენით, საქართველოს თავისუფლებისათვის პირნათლად შეასრულეს თავიანთი მოვალეობა... ფერი-კვეის მღვდლები ცნობილნი არიან მთელს ოსმალეთში და საბერძნეთში, ყოველი გვარის ხალხი და ხშირად სხვადასხვა სარწმუნოებისაც დაიარება მათ ეკლესიაში, იმდენად სახელგანთქმული სამლოცველოა იგი ოსმალეთის ძველ იმპერიის ფარგლებში“ (დალეჯიო დ'ალესიო, 1921:33).

სტამბოლის ქართული საგანე მდებარეობს სტამბოლის ერთ-ერთ უბანში – ფერიქოიში. ქართველ კათოლიკეთა ეკლესია, მამათა და დედათა მონასტრები, ქართული სტამბა, აკაკი წერეთლის სახელობის ბიბლიოთეკა არქივით, ქართულ – ფრანგული და ქართულ – ბერძნული ქალთა და ვაჟთა სასწავლებლები – ას წელზე მეტი ხნის განმავლობაში იყო დიდი კულტურულ – საგანმანათლებლო და სასულიერო ცენტრი, საქართველოს – განმათავისუფლებელი მოძრაობის მხურვალე კერა (წერილები სტამბოლის ქართული საგანიდან II, 2020:30).

მონასტერი დაარსა მესხეთის მკვიდრმა მამა პეტრე ხარისჭირაშვილმა, რომელიც მთელი სიცოცხლის მანძილზე იღვწოდა საქართველოს ნათელი მომავლისათვის, იღვწოდა იმისთვის, რომ ქართველს ქართული ენა არ დაეკარგა არა მარტო ისტორიულ სამცხე – ჯავახეთში, არამედ თურქეთშიც. XIX საუკუნის 60 – იანი წლებიდან სტამბოლის ქართულ საგანეში მამა პეტრე ხარისჭირაშვილმა შემოიკრიბა პროგრესულად მოაზროვნე,

სამშობლოს სამსახურისთვის მოწოდებული, როგორც სასულიერო, ისე საერო, პირები (წერილები სტამბოლის ქართული სავანიდან II, 2020:30) და საფუძველი ჩაუყარა ქართველ კათოლიკეთა ძმობას (კონგრეგაციას), რომლებმაც დიდი შრომისა და ღვაწლის შედეგად საუკუნის განმავლობაში მამა პეტრე ხარისჭირაშვილის, „დამფუძნებლის“ ანდერძი პრინათლად შეასრულეს.

სტამბოლში ქართული კათოლიკური მონასტრის არსებობა დღეს ქართველი, მესხი საზოგადო მოღვაწეების დამსახურებაა. მამა პეტრე ხარისჭირაშვილმა დააარსა, თუმცა, სავანის ჩვენამდე ამგვარი სახით მოღწევა მონასტრის წინამძღვრებსა თუ იქ მოღვაწე მამებს, ასევე, სტამბოლში მოღვაწე პავლე ზაზაძესა და მის ოჯახს უკავშირდება.

XX საუკუნის 90-იან წლებამდე ქართული საზოგადოების მცირე ნაწილი იყო ინფორმირებული სავანის არსებობის შესახებ, თუმცა მესხეთში, სავანის მესვეურთა შთამომავლებმა კარგად იცოდნენ მის შესახებ, საბჭოთა ცენზურის გამო სტამბოლის ქართული სავანე ტაბუდადებულ თემად ითვლებოდა. მესხეთის მკვიდრნიც გაურბოდნენ ამ თემაზე საუბარს. პირველი მეცნიერი, რომელმაც საბჭოთა პერიოდში სავანის თემა წამოწია და თავის ნაშრომში გააშუქა, გახლდათ შოთა ლომსაძე, მან „ახალციხურ ქრონიკებში“ სავანის ისტორიის გარკვეული პერიოდი ასახა (ლომსაძე, 1979:66-94). 90-იანი წლების შემდეგ, როდესაც საქართველო დამოუკიდებელი გახდა, უკვე ბევრი მკვლევარი დაინტერესდა სავანის ისტორიითა და იქ არსებული მასალით.

როგორც მოგეხსენებათ, სავანის დაარსებას მთელი რიგი პოლიტიკური მიზეზები განაპირობებდა. XIX საუკუნის მეორე ნახევარში საქართველოში და განსაკუთრებით სამცხე-ჯავახეთში ქართველ კათოლიკეთა მდგომარეობა გაუარესდა რუსეთის ანტიკათოლიკური პოლიტიკის გამო. „რუსეთის მთავრობის მიერ საქართველოში ევროპიდან კათოლიკე მისიონერების შემოსვლის აკრძალვამ მდგომარეობა ყველაზე მეტად ახალციხეში გაართულა, სადაც ქართველ კათოლიკეთა ლათინურ წესზე მდგარ ეკლესიებში რუსეთის მთავრობამ მხარი დაუჭირა სომხური ტიპიკონისა და სომხური ენის დამკვიდრებას. სომხურმა კათოლიკურმა ეკლესიამ ფართო პროპაგანდა გაშალა ქართველ კათოლიკეთა ისტორიული არარსებობის შესახებ. ეს არ ნიშნავდა, რომ დედა სამშობლოს დაბრუნებული მესხეთი ბედს იოლად შეურიგდებოდა. ამ დიდი საქმის მეთაურად მაშინ ქართველი კათოლიკენი გამოვიდნენ (პაპაშვილი, 1995:314-315).

სწორედ პეტრე ხარისჭირაშვილი ჩაუდგა სათავეში ბრძოლას ყოველივე ამის წინააღმდეგ, თუმცა, ვერ შეძლო მთელი რიგი მიზეზების გამო, 1857 წელს დატოვა სამშობლო და ოსმალეთში გადავიდა. მან რომის პაპის პიო IX-ის წარმომადგენლის - მთავარეპისკოპოსის ბრუნონის დახმარებით 1859 წელს მიიღო მკვიდრი სამსახური მოწყალეების დათა მონასტერში. ასევე, სტამბოლში ქართველ კათოლიკეთა კონგრეგაციის შექმნის ნება ქართული ენითა და ტიპიკონით. იმავე წელს, მამა პეტრემ ცნობილი მეცენატის იაკობ ზუბალაშვილის ფინანსური მხარდაჭერით სტამბოლის გარეუბანში - ფერიქოიში შეიძინა მიწის ნაკვეთი და 1861 წელს ააშენა წმ. მარიამ ღვთისმშობლის სახელობის ეკლესია, სულ მალე დაემატა დედათა მონასტერიც. სავანეს, მამა პეტრე ხელმძღვანელობდა 1892 წლამდე, მისი გარდაცვალების შემდეგ კი მართავდნენ მამათა მიერ არჩეული წინამძღვრები: სტეფანე გიორგიძე, ალფონს ხითარიშვილი, ბენედიქტე ვარდიძე, პიო ბალიძე, შიო ბათმანაშვილი და პეტრე ტატალაშვილი, რომელიც გახლდათ სავანის უკანასკნელი წინამძღვარი (ყრუაშვილი, 2012:8-9).

მამა პეტრე ხარისჭირაშვილმა კარგად იცოდა, რომ ქართულ ენაზე წიგნები ნაკლებად იბეჭდებოდა, რომ ქართულ სკოლებს სასკოლო სახელმძღვანელოები თითქმის არ ჰქონდა. ამ მიზნით მან 1870 წელს მონასტერთან გახსნა სტამბა და დაიწყო ქართული წიგნების

ბეჭდვა. ამასთანავე, მონასტერი, სტამბა, სასულიერო სასწავლებელი დაარსა სამხრეთ საფრანგეთში, ქ.მონთობანში. ამ მონასტერთან შექმნა უმაღლესი კურსები საღვთისმეტყველო და საფილოსოფიო განხრით. სტამბოლისა და მონთობანის სტამბებში დაიბეჭდა ბევრი საინტერესო წიგნი, რომელთა დიდი ნაწილის ავტორი გახლავთ მამა პეტრე, მაგრამ უმრავლეს შემთხვევაში იგი თავის თავს არ მიუთითებდა, რადგან უყვარდა დიდი საქმის უხმაუროდ, უჩუმრად კეთება. დავასახელებთ რამდენიმეს: „გზა ცხოვრებისა“, „გვირგვინი წამებულთა“, „ყვავილის კონა ყრმათა“, „წინამძღვარი ზეცისა“, „ბრძენი კაცი“, „მოკლე რიტორიკა, გინა მჭერმეტყველობა“, „მოკლე ფილოსოფია, გინა სიბრძნის მოყვარეობა“, „მოკლე ქართული დრამატიკა“, „მოკლე ქართულ-ფრანგული დრამატიკა“, „საქრისტიანო მოძღვრება“, „წალკოტი ლოცვათა“, „ისტორია საზოგადო“, „მოკლე გეოგრაფია“, „მზა პასუხი სომხურ გაზეთ „მშაკის“ შესახებ“ და ა.შ. (წერილები სტამბოლის ქართული სავანიდან II, 2020:31).

სტამბულის ქართული მონასტრის ბიბლიოთეკა და არქივი საინტერესოა იმ თვალსაზრისით, რომ იქ შემონახულმა ეპისტოლარულმა თუ პუბლიცისტურმა მასალებმა ქართველ მეცნიერებს მისცა საშუალება იმ ადამიანების სახელი წარმოეჩინათ, რომლებიც სამშობლოსგან შორს, უცხო ქვეყნის მიწაზე უხმაუროდ აკეთებდნენ ქართულ საქმეს. სწორედ პატარა საქმეების კეთებით თავიანთი წვლილი შეჰქონდათ დიდ, საერთოქართულ, საერთოეროვნულ საქმეში და უცხოეთის მიწიდან ემსახურებოდნენ სამშობლოს. ერთ-ერთია მამა პეტრე ტატალაშვილი და მისი მოღვაწეობა სტამბოლის ქართულ სავანეში, სადაც მან ცხოვრების უდიდესი წლები გაატარა, პრაქტიკულად რვა წლის ასაკში მივიდა სავანეში განათლების მისაღებად და მთელი ცხოვრება მონასტრის საქმიანობით იყო დაკავებული.

კვლევის მეთოდოლოგია

კვლევა ძირითადად ეფუძნება ისტორიული კვლევის მეთოდს: აღწერას, შედარებით-ისტორიულ მეთოდს, ემპირიულ, მიზეზობრივ-ისტორიულ ანალიზს სტამბოლის ქართულ კათოლიკური მონასტრის საარქივო ფონდში დაცულ ეპისტოლურ და მემუარულ მასალების გამოყენებით.

დისკუსია და შედეგები

სტამბოლის ქართველთა სავანის კედლებში მრავალი ცნობილი მეცნიერი, მწერალი, საზოგადო მოღვაწე და სასულიერო პირი აღიზარდა, რომელთა შორის ერთ-ერთი ღვაწლმოსილი მამა პეტრე ტატალაშვილი გახლდათ. იგი 1888 წლის 19 ნოემბერს დაიბადა სამცხის ერთ-ერთ სოფელში - არალში, სტეფანე და კეკე ტატალაშვილების მრავალშვილიან ოჯახში. დაწყებით განათლება სამშობლოში, მშობლიურ სოფელში მიიღო, შემდეგ კი დაახლოებით 8-9 წლის იყო სტამბოლში გაგზავნეს მშობლებმა სასულიერო განათლების მისაღებად. მის მშობლებს ოთხი ვაჟი და სამი ქალიშვილი ჰყავდათ. მათ შორის: ვაჟებიდან უფროსი ივანე (ვანო), შემდეგი პავლე, მიხეილი (მიხა) და ელია. ქალიშვილებიდან: სოფიო (სოფო), ეზო და თერე.

საოჯახო ცნობების მიხედვით, ტატალაშვილების ოჯახი იმ დროისათვის მატერიალურად შეძლებულ ოჯახად ითვლებოდა. პეტრე ტატალაშვილის დიდი პაპის – გიორგის (სოფელში მას გიოდ მოიხსენებდნენ) წლების განმავლობაში მამის „ნაროდნი სუდია“-ს ანუ სახალხო მოსამართლის თანამემწე ყოფილა (ინფორმატორი: თემურ ტატალაშვილი, პეტრეს ძმის - ილიას (ელიას) შვილიშვილი). ნათელია, რომ იმჟამინდელი მდომარეობიდან გამომდინარე, განათლება მათ ოჯახში დაფასებული იყო. მამამ - სტეფანე

ტატალაშვილმა, სოფელში ოჯახის მოსანახულებლად ჩამობრძანებულ სასულიერო მოღვაწეს, თანასოფელელ - ბენედიქტე ვარდიძეს სთხოვა – სტამბოლის ქართველთა სავანეში სასწავლებლად მისი ვაჟი 8 წლის პეტრე წაეყვანა. სტამბოლის ქართული სავანის არქივში მოიპოვება ასევე წერილი, სადაც სტეფანე ტატალაშვილი სტამბოლის ქართული სავანის მესვეურებს, ბენედიქტე ჩილინგაროვს (ვარდიძეს) და პატრ ალფონს (ხითარიშვილს) წერილში მადლობას უთვლის შვილის - პეტრეს პატრონობის გამო, ასევე, თხოვნით მიმართავს თანასოფელელის შვილიშვილების (ბადიშების) სასწავლებლად მიღებას ქალთა სასწავლებელში (წერილები სტამბოლის ქართული სავანიდან I, 2017:687).

ასევე, საოჯახო ცნობებიდან: „პეტრე, ბიძაჩემი, იმ მესხი განმანათლებლების სიაშია, ვინც მოღვაწეობდნენ სტამბოლში. პატრიოტი, თავისი ქვეყნისა და მხარის დიდი მოყვარული გახლდათ, კარგად იცოდა ფრანგული, ლათინური, გერმანული და იტალიური ენები, ასევე ფილოსოფია და თეოლოგია, სწავლობდა საფრანგეთსა და იტალიაში, ასევე ავსტრიაში“ - ამგვარად იხსენებს ძმისშვილი ბიძას, პეტრე ტატალაშვილს (ინფორმატორი: თამარ ჯანაშვილი, ძმის- ელია ტატალაშვილის შვილი).

მამა პეტრეს სტამბოლის ლურდის ღვთისმშობლის სახელობის ქართულ-კათოლიკური მონასტერში (მამა ალფონს ხითარიშვილისა და ბენედიქტე ვარდიძის) ხელმძღვანელობით მიუღია პირველი განათლება ფრანგულ და ლათინურ ენებზე. 1900 წლის 3 სექტემბრიდან სწავლა გააგრძელა წმ. ლუის სემინარიაში, რომელიც წარმატებით დაუმთავრებია 1906 წელს. 1908 წლის აგვისტოს ბოლოს რომში გაემგზავრა ბენედიქტელ მამათა წმინდა ანსელმოს კოლეჯში სასწავლებლად, რომელიც 1911 წელს წარჩინებით დაასრულა, ფილოსოფიისა და თეოლოგიის მიმართულებით, შემდეგ კი სწავლას გააგრძელა ავსტრიაში. ახალგაზრდა პეტრე 1912 წელს მღვდლად ეკურთხა. წმინდა ანსელმოს კოლეჯის დამთავრების (1908-1911წწ.) შემდეგ სტამბოლში ბრუნდება და 1911 წლიდან მონასტრის მდივანი სასწავლო პროცესების პასუხისმგებელი პირია (ხეც, მ. თამარაშვილის ფონდი, №3414).

1956 წელს აირჩიეს სავანის წინამძღვრად. ამ მოვალეობას იგი გარდაცვალებამდე ღირსეულად ასრულებდა...

მამა პეტრე ტატალაშვილი მძიმე ავადმყოფობით 1961 წელს, სამშობლოდან შორს, სტამბოლში გარდაიცვალა. იგი დაკრძალულია სტამბოლში, შიშლის რაიონში არსებულ ლათინ კათოლიკეთა სასაფლაოზე არსებულ ქართველ მამათა სამმო სასაფლაოზე. მან მთელი დარჩენილი სიცოცხლე სტამბოლის ქართულ სავანეში გაატარა. სავანეს მას შემდეგ ავბედითი ისტორიული რეალობის გამო აღარ ჰყოლია წინამძღოლი.

მამა პეტრე ტატალაშვილის მოღვაწეობა სავანეში დაკავშირებული იყო როგორც სასულიერო, ისე – საგანმანათლებლო საქმიანობასთან.

სტამბოლის ქართული სავანის საარქივო მასალებში მამა პეტრე ტატალაშვილის ავტორობით არაერთი საინტერესო წერილი აღმოჩნდა, ფრანგულ და ქართულ ენებზე დაბეჭდილი, ბოლოს კი ხელმოწერილია მონასტრის მდივნისა და სასწავლო პროცესების ხელმძღვანელის - მამა პეტრე ტატალაშვილის მიერ. ყურადღებას შევაჩერებთ ერთ ფრანგულ წერილზე, რომელიც საკმაოდ მოცულობითია, წარმოდგენილია ოთხი თაბახის ფურცლის ოდენობით, მომზადებული სტამბოლში, 1931 წლის 24 მაისს.

წერილი წარმოადგენს ერთგვარ ანგარიშს/მოხსენებას, რომელიც მამა პეტრე ტატალაშვილმა გაგზავნა მთავარეპისკოპოსის სამოციქულო დელეგატის კატეხისტურ სამსახურში. წერილის შინაარსიდან გამომდინარე ჩანს, რომ ავტორი მაღალი პასუხისმგებლობით ამზადებს ამ ანგარიშს. მადლობას მოახსენებს ნდობისთვის

მთავარეპისკოპოსს, რომ სწორედ მას დაევალა ამ სკოლების შემოწმება, რომლის მიზანი იყო რელიგიური სწავლების შემოწმება, თუ რამდენად იყო დაინტერესებული სკოლების ხელმძღვანელობა რელიგიური სწავლებით და რამდენად გამართული იყო მეთოდური თვალსაზრისით არსებული სასკოლო პროგრამები. შესაბამისი მიმართულებების მიხედვით და განსაზღვრულ დღეებში თვითონ მამა პეტრე აწარმოებდა სტუდენტებთან გასაუბრებას და სკოლების შემოწმებას.

წერილში საუბარია კონსტანტინეპოლის სამ ფრანგულ სკოლაზე, პირველია გალათას წმინდა პეტრეს სამრევლო სკოლა, მეორე - გალათას წმინდა გიორგის ვაჟთა სკოლა, მესამე - პერას გერმანული საერო სკოლა. მამა პატრე ტატალაშვილი, ანგარიშში დეტალურად აღწერს სკოლებში სასწავლო პროგრამების შინაარსს, თუ რომელ საკითხებს გადიან, როგორ აბარებენ გამოცდებს, განსაკუთრებით ყურადღებას ამახვილებს სწორედ საგამოცდო პროცესებზე, მოახსენებს რომ მოსწავლეებს შეუძლიათ ჩააბარონ როგორც წერილობითი, ასევე წერითი გამოცდები ტესტური სახით. მასწავლებელთა გულმხურვალე მოტივაციაზე, სხვადასხვა მეთოდებით სწავლებზე.

სკოლებში მოსწავლეები დაყოფილია ჯგუფებად, ასაკის მიხედვით შესაბამისი პროგრამებით. გალათას წმინდა გიორგის ვაჟთა სკოლაში 320 მოსწავლეს ასახელებს, აქედან: 50 - კათოლიკე; 33 - მართლმადიდებელი; 6 - გრიგორიანელი; 4 - პროტესტანტი; 88 - ებრაელი, 131 მუსლიმი. ამგვარი რელიგიური მრავალფეროვნებითაა წარმოდგენილი გალათას წმინდა გიორგის ვაჟთა სკოლა.

საინტერესოა ასევე პერას გერმანული საერო სკოლა, სადაც 735 მოსწავლე სწავლობდა, აქედან: 71-კათოლიკე, 49 - მართლმადიდებელი, 178 - მუსლიმი, 103 პროტესტანტი, 13 - გრიგორიანელი, 314 - ებრაელი.

რელიგიურ სწავლებას გადიოდნენ მხოლოდ კათოლიკეები, შესაბამისი პროგრამით, რომელშიც ასახელებს შემდეგ კურსებს: წმინდა ისტორია (შესაქმიდან ბაბილონის ტყვეობამდე), კალენდარულ დღესასწაულებს, ფრანგულ და ლათინურ ენებზე ლოცვებს. მთელი წლის განმავლობაში ამ მოსწავლეებისათვის ტარდებოდა ლიტურგიული და ზნეობრივი კონფერენციები, კატეხიზმო უტარდებოდა კვირაში ორი საათი.

აღნიშნული წერილი საინტერესო ინფორმაციას გვაწვდის სტამბოლის ქართული სავანის საგანმანათლებლო საქმიანობის შესახებ, საგულისხმოა ის ფაქტი, რომ წერილი შედგენილია 1931 წელს, ეს ის პერიოდია, როდესაც სავანის მესვეურებს ადრინდელი ურთიერთობები აღარ აქვთ საქართველოსთან, რაც გამოწვეულია საქართველოში არსებული პოლიტიკური მდგომარეობით. სავანეშიც შემცირდა საქართველოდან წასული ქართველი ახალგაზრდების რაოდენობა. სავანე აგრძელებდა თავის საგანმანათლებლო საქმიანობას, ზრუნავდა სტამბოლის შერეული მოსახლეობის გარკვეული ნაწილის ბავშვების განათლებაზე. ეს ფაქტი კი, ძალიან ამაღლებს მის საგანმანათლებლო და აღმზრდელობით ფუნქციას. უფრო მეტიც, თამამად შეგვიძლია ვთქვათ, რომ სკოლა თავისი შინაარსით მომავალზე და მშვიდობიან ცხოვრებაზე იყო ფოკუსირებული.

არქივში აღმოჩნდა სტამბოლის ქართველ კათოლიკეთა მონასტერთან არსებული სკოლების მოსწავლეების დღის რეჟიმი, ქართული გრამატიკის გაკვეთილის გეგმა, მითითებული სახელმძღვანელოს შესაბამისი გვერდებით.

საინტერესოა და მრავალფეროვანია მოსწავლეთა დღის განრიგი, ერთი დათარიღებული 1922 წლით, მეორე განრიგს არა აქვს თარიღი.

მოსწავლეთა დღის განრიგი იწყება ადგომის შემდეგ ვარჯიშით-ფიზიკური აქტივობით, შემდეგ გერმანული ენის გაკვეთილი, წირვა, გერმანული გაკვეთილის მომზადება, დასვენება, ბიბლიოთეკის კატალოგის დამუშავება, სადილი, ძილი, გაკვეთილის მომზადება, ლიტურგიული მუშაობა, დასვენება, მოსწავლეთა წვრთნა, ვახშამი, გერმანული საწერი, არქივები, და ბოლოს ძილი.

ამგვარი მრავალფეროვანი და საინტერესოა მონასტერთან არსებული სკოლის დღის წესრიგი, განსაკუთრებით აღსანიშნავია ორი სასწავლო კურსის არსებობა ამ საგანმანათლებლო პროგრამებში - ბიბლიოთეკის კატალოგის დამუშავება და არქივებზე მუშაობა, როგორც ჩანს განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევდნენ და მოსწავლეებს ამზადებდნენ ამ მიმართულებით.

მეორე 1922 წლის დღის განრიგი: დილის ვარჯიში, ჟამნი და სულიერი კითხვა, წირვა, წვრთნების სესია, დასვენება ბაღში, თხზულება, სადილი, დასვენება, ბიბლიოთეკაში მუშაობა, ისევ დასვენება, მეცნიერება, ქართული, დასვენება, თხზულება, სახალხო თარგმანი, ძილი.

ორი სასწავლო პროგრამის შინაარსი არ არის იდენტური, პირველ პროგრამაში გერმანული ენის სწავლებას ექცევა ყურადღება, მეორეში ქართულის, საბიბლიოთეკო საქმე ორივეგან ფიქსირდება, ერთგან ბიბლიოთეკის კატალოგის დამუშავების სახელწოდებით, მეორეგან ბიბლიოთეკაში მუშაობა, ორივე გეგმაში ეს საკითხი მნიშვნელოვნად ითვლება, როგორც ჩანს საკმაოდ შრომატევადია და შემდეგ მოსწავლეები ისვენებენ, მეორე გეგმაში კი სახალხო თარგმანი ჩნდება.

ამდენად, სასკოლო პროგრამებში ნათლად ჩანს იმ საჭიროებებზე აქცენტის გაკეთება, რომელიც მონასტრისთვის მნიშვნელოვანია, მოსწავლეებს ამზადებენ არამარტო სასულიერო განათლების კუთხით, ასევე მეცნიერების, სახალხო თარგმანების, საბიბლიოთეკო და საარქივო საქმის შესწავლისათვის, რაც მიუთითებს, იმაზე რომ მონასტრისათვის მომავალი კადრის გამოზრდა უმნიშვნელოვანესია, რომელიც დარჩება მონასტერში და გააგრძლებს სასულიერო, სამცნიერო ან პედაგოგიურ საქმიანობას.

საარქივო მასალებში ასევე აღმოჩნდა თვითონ მონასტერთან არსებული სკოლის 1929-1930 წლებში მოქმედი კატეხიზმოს შესრულების პრემია/ჯილდო, ნაბეჭდი ფრანგულ ენაზე შესრულებული დოკუმენტი ხელმოწერილი მამა პეტრე ტატალაშვილის მიერ. კატეხიზმოს* კარგად ჩაბარების შემთხვევაში გაწერილია ჯილდოები, რომელსაც მიიღებს მოსწავლე.

ასევე, მონასტრის სკოლის 1937 წელს არსებული საგამოცდო საკითხები, ერთგვარი ტესტი მოსწავლეებისათვის, რომელიც იყო რელიგიური თემატიკის, ფრანგულ ენაზე შესრულებული.

ასევე, აღმოჩნდა მონასტერთან არსებული სკოლის მოსწავლეებისათვის ყოველწლიური კონკურსის გამარჯვებულისათვის დიპლომი, რომელიც ფერადი ბეჭდური სახით არის წარმოდგენილი, ერთი-ერთი სტუდენტის - ჰოლინ ჰარბისთვის განკუთვნილი, მარცხენა მხარეს მონასტრის ბეჭდით დამოწმებული, მარჯვენა მხარე მონასტრის სასწავლო პროცესების მდივნის-მამა პატრე ტატალაშვილის ხელმოწერით.

*კატეხიზმო — ეკლესიაში ახალმოსულთა (ნეოფიტთა) სასწავლოდ გამოიწვეული წიგნი, ქრისტეს მოძღვრების გადმოცემა კითხვა-პასუხის სახით.

საბიბლიოთეკო საქმის აქტუალობა მონასტრისათვის ჩანს ასევე ორ საინტერესო, გერმანული წერილში, ერთ-ერთის ავტორია არტურ კოლიგონი, ბერლინის ხელოვნებისა და სამეცნიერო მაღაზიის მეპატრონე, რომელიც საპასუხო წერილს უგზავნის კონსტანტინეპოლში*, ლურდის ღვთისმშობლის სახელობის მონასტრის მოძღვარს მამა პიერ ტატალაშვილს. ეს გახლავთ 1926 წლის მისი. წერილში მოახსენებს, რომ იმავე თვეში მამა პეტრეს მიერ გაგზავნილი მოთხოვნა გადაეცა ერთ-ერთ კომპანიას. წერილის შინაარსიდან გამომდინარე, მამა პეტრეს აღნიშნულ წიგნების მაღაზიიდან ისეთი წიგნების შეძენა სურს, რომელიც საბიბლიოთეკო საქმის ღრმა და საფუძვლიან შესწავლას გულისხმობს. ეს ფაქტი მეტყველებს იმაზე, რომ მამა პეტრე აღნიშნული ლიტერატურის შეძენის საჭიროებას ხედავდა, ვინაიდან მონასტერთან არსებული სკოლების სასწავლო პროგრამებში ისწავლებოდა საბიბლიოთეკო საქმე, რომელიც საჭიროებდა განახლებას, პროფესიულ განვითარებას თანამედროვე გამოწვევების შესაბამისად. ან მონასტერში გეგმავდა არსებული წიგნადი ფონდის საბიბლიოთეკო სისტემით მოწყობას, როგორც ცნობილია მონასტერი ფლობდა საკმაოდ სოლიდური რაოდენობის საინტერესო ლიტერატურას. მის მიერ შეკვეთილი ლიტერატურა შემდეგნაირად იყო წარმოდგენილი: შესავალი საშუალო და მცირე სახალხო და სასკოლო ბიბლიოთეკების და სოფლებსა და ქალაქებში სამკითხველო ოთახების მოწყობასა და მართვაში, **დოქ. პაულ ლადევიგი** - ბიბლიოთეკის პოლიტიკა, მეორე გამოცემა. 1917, **დოქ. პაულ ლადევიგი** - ბიბლიოთეკის პოლიტიკა, მეორე გამოცემა. 1917, საკვანძო სიტყვების კატალოგი და მექანიკური მოწყობა - ვენის ბიბლიოთეკარების (კონგრესი) შეხვედრისთვის ჰაინრიხ მარტინის მიერ 1926 წელს გამოცემული.

მეორე წერილი გამოგზავნილია ასევე საპასუხოდ მამა პეტრე ტატალაშვილისთვის, წიგნების რეკომენდაციისა და შესყიდვის სამსახურის მიერ გერმანიიდან, სადაც ატყობინებენ რომ მის მიერ მოთხოვნილი წიგნების შეძენა და გამოგზავნა ნაწილობრივ შესაძლებელია, ვინაიდან ნაწილი უკვე გაყიდვაში აღარ არის, მათ შეუძლიათ მიწოდება მხოლოდ ბიბლიოთეკის მმართველის საქმის 1924 წლის გამოცემის.

დასკვნა

ამდენად, სტატიაში წარმოდგენილია ქართველ, კათოლიკე მოღვაწეთა ღვაწლი როგორც რელიგიური, ისე ეროვნული თვალსაზრისით. სტამბოლის ფერიქოის სავანის მესვეურთა მცდელობა ეროვნული თვითშეგნების, ქართველობისა და ქართული ენის შენარჩუნებისათვის, საერთო ქართული საქმის კეთება - ქართული კულტურის და განათლების განვითარების ხელშეწყობა, სწორედ ეს გახლავთ მონასტრის უმნიშვნელოვანესი მისია, რომელსაც იქ მოღვაწე ბერები პირნათლად ასრულებდნენ ერისა და ქვეყნის წინაშე. მამა პეტრე ტატალაშვილის მოღვაწეობაც იმ დიდი მიზნის და მისიის ნაწილია, რომელიც ანდერძად მიიღეს დამფუძნებელისაგან - მამა პეტრე ხარისჭირაშვილსგან და ღირსეულად შეასრულეს.

გარკვეული ცნობები მამა პეტრე ტატალაშვილის ბიოგრაფიისათვის ჩაწერილია მისი მემკვიდრეებისაგან. სამწუხაროდ, ოჯახში ამგვარი სახის ინფორმაციები მწირად შემორჩა და ისიც, ხშირად, არაზუსტია. გარკვეული ინფორმაცია წარმოდგენილია სტამბოლის

* სტამბოლის ქართული სავანის კორესპონდენციების გარკვეული ნაწილი იბეჭდებოდა ტიტულოვან ფურცლებზე, სადაც მისამართის მითითებისას ქალაქი სტამბოლი იყო მითითებული, ევროპიდან შემოსულ წერილებზე კი - კონსტანტინეპოლი

ქართული სავანის საარქივო მასალებიდან, ასევე ხელნაწერთა ეროვნული ფონდიდან და სხვა. მიუხედავად ამისა, ამ ცნობებს გარკვეული დახმარების გაწევა შეუძლია პეტრე ტატალაშვილის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შემდგომი კვლევისათვის.

სტატიაში ასევე წარმოდგენილია მე-20 საუკუნის 30-40-იან წლებში, სტამბოლის ქართულ მონასტერთან არსებულ სკოლებში მოქმედი სასწავლო პროგრამები. საარქივო მასალებში აღმოჩენილი სასკოლო დღის რეჟიმიდან გამომდინარე, ფაქტია, საინტერესო და მრავალფეროვან სასწავლო პროცესთან გვაქვს საქმე. ჩვენი ყურადღება განსაკუთრებით მიიპყრო მეცნიერების შესწავლამ, საარქივო მასალაზე მუშაობამ და ბიბლიოთეკის კატალოგის დამუშავებამ, ასევე, სათარჯიმნო საქმემ. სწავლების და მუშაობის ეს სახეები რამდენიმე თავისებურებით აიხსნება: სამონასტრო სასწავლო პროგრამები ორიენტირებული იყო:

- მოსწავლე - ახალგაზრდების ინფორმირებულობის და ზოგადად, ცნობიერების ამაღლებისკენ;
- ქვეყნის ისტორიის და კულტურული ღირებულებების გაცნობისათვის, რომელიც მნიშვნელოვნად ეხმარება პიროვნებას პატრიოტული და მორალური გრძნობების განვითარებაში;
- გარკვეულწილად, ამ მიმართულებების ცოდნა მოსწავლეებს მომავალი ცხოვრებისა და მუშაობისთვის ამზადებდა, მოსწავლეთა გარკვეული ნაწილი სტამბოლის ქართულ სავანეში გააგრძლებდა მოღვაწეობას, სადაც ზემოთ ჩამოთვლილი საგნები მეტად აქტუალური იყო, ვინაიდან მონასტერი ცნობილი იყო თავისი სათარჯიმნო საქმიანობით, არაერთი ლექსიკონის მომზადებით. მეცნიერება ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულებაა მონასტრის მოძღვართა საქმიანობაში, ეს კი ტრადიციულად გრძელდება და აისახება მონასტრის სკოლების სასწავლო პროგრამებში არსებობით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

დალეჯიო დ'ალესიო, ე. (1921). *ქართველები კონსტანტინეპოლში*, სტამბოლი: საბეჭდავი კათოლიკე ქართველთა სავანისა.

ლომსაძე, შ. (1979). *გვიანი შუასაუკუნეების საქართველოს ისტორიიდან, ახალციხური ქრონიკები*, თბილისი

პაპაშვილი, მ. (1995). *საქართველო-რომის ურთიერთობა*, თბილისი.

სტამბოლის ქართული კათოლიკური მონასტრის არქივი (სქკმა, A - ფრანგული წერილი სტამბოლის გალათას და პერას სკოლებზე)

სტამბოლის ქართული კათოლიკური მონასტრის არქივი (სქკმა, B – მოსწავლეთა დღის რეჟიმი1)

სტამბოლის ქართული კათოლიკური მონასტრის არქივი (სქკმა, C – მოსწავლეთა დღის რეჟიმი2)

სტამბოლის ქართული კათოლიკური მონასტრის არქივი (სქკმა, D - საგამოცდო საკითხები)

სტამბოლის ქართული კათოლიკური მონასტრის არქივი (სქკმა, E - დიპლომი)

სტამბოლის ქართული კათოლიკური მონასტრის არქივი (სქკმა, F - მოსწავლეთა ჯილდოები)

სტამბოლის ქართული კათოლიკური მონასტრის არქივი (სქკმა, G - არტურ კოლიგნონის გერმანული წერილი მამა პეტრე ტატალაშვილისადმი)

სტამბოლის ქართული კათოლიკური მონასტრის არქივი (სქკმა, H - შესყიდვის სამსახურის გერმანული წერილი მამა პეტრე ტატალაშვილისადმი)

ყრუაშვილი, ნ. (2012) *სტამბოლის ქართველ მამათა სავანის წინამძღვრები ხიზაბავრიდან, ახალციხე*

წერილები სტამბოლის ქართული სავანიდან, ტომი I, ბათუმი, 2017.

ერილები სტამბოლის ქართული სავანიდან, ტომი II, ბათუმი, 2020.

ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, თამარაშვილის ფონდი.

REFERENCES

- Dalejio d'alesio, e. (1921). *kartvelebi k'onst'ant'inep'olshi. sabech'davi k'atolik'e kartvelta savanisa* [Georgians in Constantinople. Istanbul: The printing house of the Catholic Georgian Monastery]
- Khelnats'erta erovnuli tsent'ri, tamarashvilis pondi [National Center of Manuscripts, Tamarashvili Foundation]
- Lomsadze, sh. (1979) *gviani shuasauk'uneebis sakartvelos ist'oriidan, akhaltsikhuri kronik'ebi* [From the history of late medieval Georgia, Akhaltsikhuri chronicles]. Tbilisi.
- P'ap'ashvili, m. (1995) *sakartvelo-romis urtiertoba*[Georgia - Rome Relationship]. Tbilisi
- Qruashvili, n. (2012) *st'ambolis kartvel mamata savanis ts'inamdzghvrebis khizabavridan, akhaltsikhe* [Superiors of the Savan of Georgian Fathers of Istanbul from Khizabavra, Akhaltsikhe]
- St'ambolis kartuli k'atolik'uri monast'ris arkivi (skk'ma, A - pranguli ts'erili st'ambolis galatas da p'eras sk'olebze) ; [Archives of the Georgian Catholic Monastery of Istanbul (AGCMI, A - French letter about Galata and Pera schools in Istanbul)]
- St'ambolis kartuli k'atolik'uri monast'ris arkivi (skk'ma, B – mosts'avleta dghis rezhimi 1); [Archive of the Georgian Catholic Monastery of Istanbul (AGCMI, B - Pupils' Day Mode 1)]
- St'ambolis kartuli k'atolik'uri monast'ris arkivi (skk'ma, C – mosts'avleta dghis rezhimi 2); [Archives of the Georgian Catholic Monastery of Istanbul (AGCMI, C - Pupils' Day Mode 2)]

St'ambolis kartuli k'atolik'uri monast'ris arkivi (skk'ma, D - sagamotsdo sak'itkhebi); [Archives of the Georgian Catholic Monastery of Istanbul (AGCMI, D - exam issues)]

St'ambolis kartuli k'atolik'uri monast'ris arkivi (skk'ma, E - dip'lomi); [Archives of the Georgian Catholic Monastery of Istanbul (AGCMI, E - Diploma)]

St'ambolis kartuli k'atolik'uri monast'ris arkivi (skk'ma, F - mosts'avleta jirldoebi); [Archives of the Georgian Catholic Monastery of Istanbul (AGCMI, F - student archives)]

St'ambolis kartuli k'atolik'uri monast'ris arkivi (skk'ma, G - art'ur k'olignonis germanuli ts'erili mama p'et're t'at'alashvilisadmi); [Archives of the Georgian Catholic Monastery of Istanbul (AGCMI, G - Arthur Collignon's German letter to Father Petre Tatalashvili)]

St'ambolis kartuli k'atolik'uri monast'ris arkivi (skk'ma, H - shesqidvis samsakhuris germanuli ts'erili mama p'et're t'at'alashvilisadmi); [Archives of the Georgian Catholic Monastery of Istanbul (AGCMI, H - German letter of the purchasing service to Father Petre Tatalashvili)]

Ts'erilebi st'ambolis kartuli savanidan, t'omi I, batumi, 2017. [Letters from the Georgian Sanctuary in Istanbul]

Ts'erilebi st'ambolis kartuli savanidan, t'omi II, batumi, 2020. [Letters from the Georgian Sanctuary in Istanbul]

თარგმანები:

ფრანგულიდან: რუსუდან თათენაშვილი

გერმანულიდან: ლალი ბერიძე

დანართები

A

Istanbul. le 24 Mai 1931.

E x c e l l e n c e .

Je viens soumettre à Votre Excellence mon Rapport sur les Inspections et les Examens d'Instruction religieuse passés dans les trois Ecoles de garçons. pour lesquelles je remercie Votre Excellence de m'avoir désigné cette année.

Je m'en suis tenu strictement au mot d'ordre donné par Votre Excellence, que pour cette fois on s'en tint à une simple prise de contact avec les élèves, pour leur donner à comprendre combien l'Autorité ecclésiastique s'intéresse à l'instruction religieuse de la jeunesse. Aux jours et heures désignés par les Directions respectives, en ma présence j'ai fait interroger et j'ai moi-même questionné les élèves des différents Cours sur la matière étudiée pendant l'année.

I. Ecole paroissiale de St Pierre à Galata.

C'est le lundi de la Passion 23 Mars dernier que j'ai passé l'Inspection de cette école composée uniquement de Catholiques, en sa qualité d'école paroissiale.

L'Instruction religieuse est divisée en trois classes:

1ère classe (cours enfantin) - 30 élèves:

Eléments de la Foi - de la Vie de N.S. - des Sacrements - Prières usuelles. - Très satisfait des réponses des élèves comme aussi de la méthode ingénieuse et suggestive employée par le Maître.

2e Classe (25 élèves): Catéchisme de Paris, Dogme-Morale-Sacrements; - Histoire Sainte, de la Création à Moïse; - Prières usuelles et autres. - Enseignement très méthodique qui inculque fermement dans l'esprit de ces enfants les Vérités de la Foi. Excellent résultat.

3e Classe (20 élèves): Catéchisme de Paris (Dogme-Morale-Sacrements); - Evangile (doctrine et fait, preuves et maximes): -

llence Mgr le Délégué Apostolique
Office Catechistique

Histoire sainte (depuis la création jusqu'à la captivité de Babilone) :- Liturgie (calendrier-fêtes - Messe, etc.) * - Prières en français et en latin; nombreuses prières de dévotion.

Comme l'on constate avec bonheur dans cette classe l'application du Maître d'Ecole Paroissiale, qui profite de toutes les occasions pour faire connaître et aimer les beautés de la Religion dans ses croyances et dans ses manifestations pieuses! Eloge particulièrement bien mérité pour les connaissances liturgiques des élèves de cette classe.

Conformément aux Règles mêmes de l'Institut des Frères des Ecoles Chrétiennes, il y a chaque jour une demi-heure de Catéchisme par classe.

L'Examen écrit de Catéchisme recommandé par V.E. a donné aussi de très bons résultats quant à l'application et à l'exactitude des réponses: ci-joint la liste des élèves de cette école qui prendront part au Concours oral le Vendredi 29 Mai, avec les notes méritées pour l'Examen écrit.

II. Ecole des Garçons de St Georges à Galata.

C'est encore le Lundi de la Passion 23 Mars dernier que sur la demande de la Direction j'ai passé l'Inspection de Catéchisme.

Le Collège admet des élèves de toutes religions et confessions, mai pour l'Instruction religieuse, à part une ou deux exceptions, il n'y a cette année que les Catholiques qui suivent des Cours réguliers.

Les élèves sont divisés cette année en deux classes: la classe enfantine et la classe supérieure.

1. Classe enfantine (une trentaine d'élèves): Prières - éléments du Symbole, du Décalogue, des Sacrements; - classe intéressante, résultat satisfaisant.

2. Classe Supérieure (une quinzaine d'élèves) divisée en trois années: Dogme et Morale - Liturgie - Histoire de l'Eglise. Cette année c'est l'histoire de l'Eglise que l'on apprend: manuel excellent; Maître vraiment supérieur dans son enseignement; élèves toujours prêts à répondre aux questions de détails comme aux aux principales. A relever tout particulièrement l'enseignement détaillé de l'Hist. Eccl. et de la Liturgie.

Deux heures de Catéchisme par semaine; en outre, des conférences liturgiques et morales tout le long de l'année, à l'occasion des Dimanches et des Fêtes.

Sur 320 élèves que le Collège compte cette année, il y a :

50 - Catholiques;	4 - protestants;
33 - orthodoxes;	86 - juifs;
16 - Grégoriens;	131 - musulmans.

L'Examen écrit n'a pu se faire malgré la bonne volonté qu'on y a mise, parce que tout simplement le temps a manqué pour sa préparation et son exécution par suite de la surcharge du programme scolaire à cette époque de l'année.

III. Ecole laïque allemande de Péra

La Direction (protestante) de l'Ecole s'est montrée bien accueillante pour l'Inspection, qui eut lieu le lundi St. 30/I

Le prêtre de St Georges qui est chargé de l'enseignement du Catéchisme catholique en cette école, est plein de zèle et d'abnégation, mais il doit faire face à certaines conditions défavorables qui entravent la marche régulière des Cours de Religion. Il ne lui est laissé qu'une petite heure de Catéchisme par semaine, et celle-là aussi en dehors des heures réglementaires, de sorte que certains élèves se dispensent assez facilement des Cours, tandis que les autres sont obligés de se rendre à l'école expressément pour la classe de catéchisme ou pour d'autres matières secondaires mal avantagées par l'horaire de l'école.

Et puis c'est une école mixte, où garçons et filles sont mélangés dans les grandes classes comme dans les petites.

Malgré ces difficultés et autres, le bon Prêtre Catéchiste se dépense tant et si bien qu'il obtient des résultats qui font honneur à son zèle sacerdotal et aussi au bon esprit des élèves. Les questions et les réponses que j'ai entendues ou même suggérées témoignent de l'application et du rendement très satisfaisant pour la matière qui nous intéresse.

Les cours de catéchisme sont divisés en 4 classes, dans lesquelles sont enseignés simultanément ou par degrés ascendants: le Dogme - la Morale - les Sacrements - la Liturgie - la Bible - l'Histoire Ecclésiastique. Eloge particulièrement bien mérité pour les connaissances liturgiques et historiques dans les grandes classes.

Comme je l'ai dit plus haut, il n'y a qu'une petite heure de catéchisme par semaine pour chaque classe.

4

Cette Ecole allemande de Pétra compte 735 élèves des deux sexes ainsi répartis:

71 - Catholique;	13 grégoriens;
103 - protestants;	178 mahométants;
49 orthodoxes;	314 juifs;

enfin 7 - sans religion.

Dans cette école également, l'Examen écrit n'a pu se faire à défaut de temps pour sa préparation et son exécution. Nous avons bien fait l'essai, mais sans résultat convenable, d'autant plus que l'on doit compter là avec une Direction qui n'est pas de notre religion, et que par ailleurs il est très difficile d'avoir les élèves sous la main lorsqu'on le voudrait. C'est aussi la raison pour laquelle aucun élève de cette école, comme aucun élève de St Georges ne s'est présenté le 1er ou le 22 courant pour l'examen oral à la Délégation Apostolique. Maîtres et élèves sont débordés à cette époque de l'année, et il aurait été imprudent d'insister sur un deuxième et un troisième Examen de Catéchisme dans l'intervalle à peine d'un ou deux mois.

En terminant ce Rapport sommaire, j'ose exprimer à Votre Excellence la satisfaction que mon âme de prêtre a éprouvée au contact de ces jeunes intelligences et de ces coeurs parfois si candides, auxquels des maîtres dévoués font part des bienfaits de notre sainte Foi. J'ose exprimer également l'espoir qu'un programme unique, adapté aux conditions locales, sera élaboré prochainement pour l'Enseignement religieux, et que des Inspections plus serrées aideront à développer davantage la connaissance et l'amour du Catéchisme chez les enfants chrétiens de Constantinople.

Et je prie humblement Votre Excellence, de vouloir bien agréer avec mes hommages les plus profonds, l'expression de ma filiale soumission

P. Pierre Catalasvic
Cure de N. D. de La ...

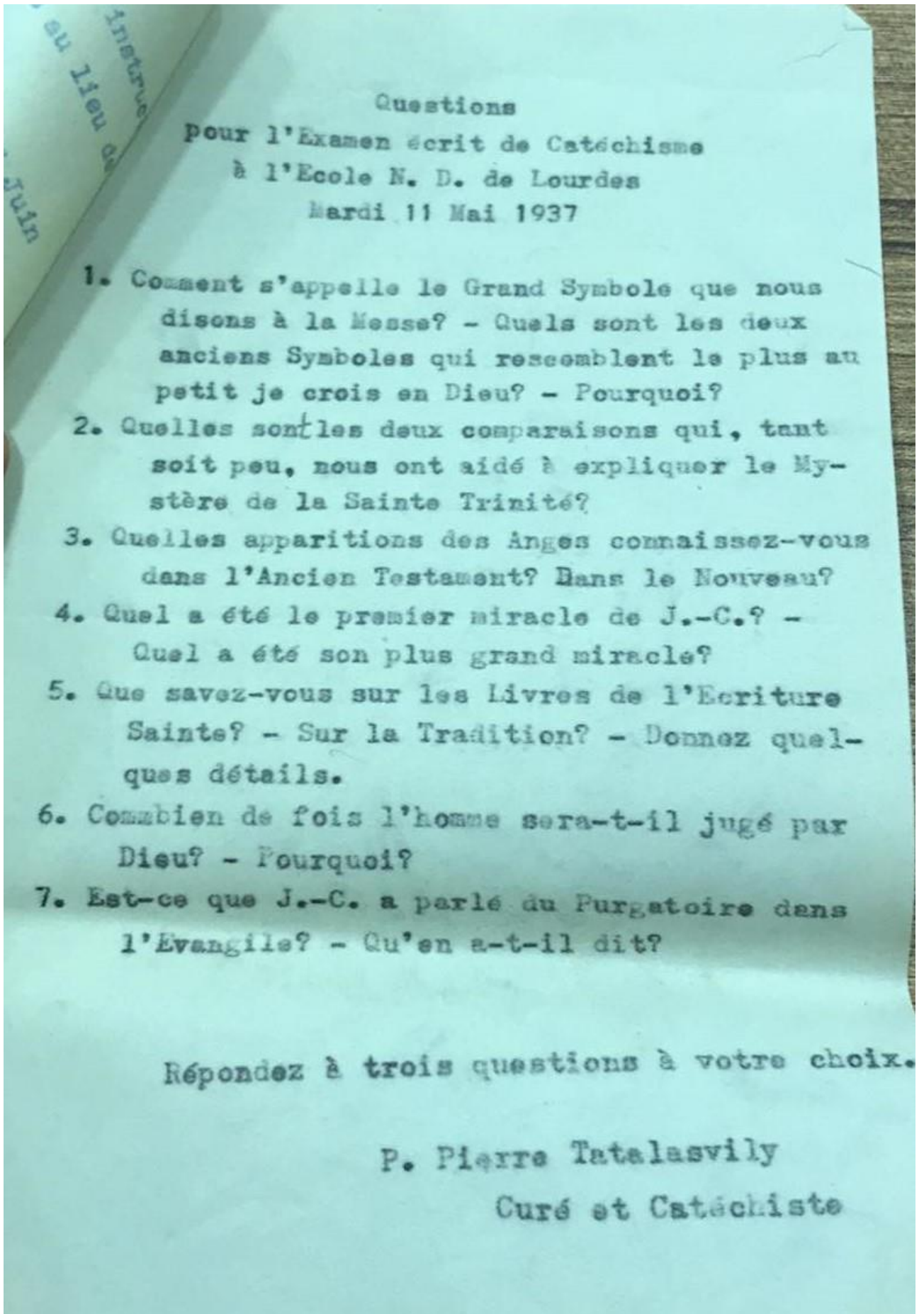
B

6 აქვან კანკა...
 7 კანკა...
 8 კანკა...
 9 კანკა...
 10 კანკა...
 11 კანკა...
 11 1/2 კანკა...
 12 კანკა...
 13 კანკა...
 14 კანკა...
 15 კანკა...
 16 კანკა...
 17 კანკა...
 18 კანკა...
 19 კანკა...
 20 კანკა...
 21 კანკა...
 22 კანკა...
 23 კანკა...
 24 კანკა...
 25 კანკა...
 26 კანკა...
 27 კანკა...
 28 კანკა...
 29 კანკა...
 30 კანკა...
 31 კანკა...
 32 კანკა...
 33 კანკა...
 34 კანკა...
 35 კანკა...
 36 კანკა...
 37 კანკა...
 38 კანკა...
 39 კანკა...
 40 კანკა...
 41 კანკა...
 42 კანკა...
 43 კანკა...
 44 კანკა...
 45 კანკა...
 46 კანკა...
 47 კანკა...
 48 კანკა...
 49 კანკა...
 50 კანკა...

365. კანკა...
 366.2.1. კანკა...
 367.2.1. კანკა...
 368.2.1. კანკა...
 369.2.1. კანკა...
 370.2.1. კანკა...
 371.2.1. კანკა...
 372.2.1. კანკა...
 373.2.1. კანკა...
 374.2.1. კანკა...
 375.2.1. კანკა...
 376.2.1. კანკა...
 377.2.1. კანკა...
 378.2.1. კანკა...
 379.2.1. კანკა...
 380.2.1. კანკა...
 381.2.1. კანკა...
 382.2.1. კანკა...
 383.2.1. კანკა...
 384.2.1. კანკა...
 385.2.1. კანკა...
 386.2.1. კანკა...
 387.2.1. კანკა...
 388.2.1. კანკა...
 389.2.1. კანკა...
 390.2.1. კანკა...
 391.2.1. კანკა...
 392.2.1. კანკა...
 393.2.1. კანკა...
 394.2.1. კანკა...
 395.2.1. კანკა...
 396.2.1. კანკა...
 397.2.1. კანკა...
 398.2.1. კანკა...
 399.2.1. კანკა...
 400.2.1. კანკა...

№ 275
 სტამბოლის ქართული
 ჰაბიტუსის აღწერა -
 სომხთა მსხვილი
 ხეობის ქობ
 ზეობა, განსაკუთრებით
 მონღოლურების.

1928. V. 20.
 5 კანკა...
 6 კანკა...
 7 კანკა...
 8 კანკა...
 10 კანკა...
 11 1/2 კანკა...
 2 კანკა...
 3 კანკა...
 4 1/2 კანკა...
 5 კანკა...
 5 1/2 კანკა...
 6 კანკა...
 6 1/2 კანკა...
 7 კანკა...
 10 კანკა...
 კანკა...
 კანკა...
 კანკა...
 კანკა...

D

Prix de Catéchisme
à l'Ecole N.D. de Lourdes
1929-1930

I. Cours enfantin

- 1er Prix - M-elle Yvonne Rossetto
L'Appel de Jésus aux Tout Petits
2-e Prix - M-elle Alice Damlamayan
Image du Sacré-Coeur de Jésus
3-e Prix - M-elle Emilie Reich
Image de N.D. de Lourdes

II. Cours élémentaire

- 1-er Prix - M-elle Hélène Emmanuéliadou
Le saint Evangile (WEBER)
2-e Prix - M-elle Marie Rossetto
Saint Matthieu (Martin)
3-e Prix - M-elle Catherine Ruta
Saint Marc (Martin)

III. Cours moyen

- 1-er Prix X- M-elle Hélène Emmanuéliadou
L'art d'être charmantes (Annie)
1-er Prix - M-elle Rosette Radomska
L'Art d'être soi (C. Jéglot)
3-e Prix - M-elle Marie Démétriadou
Saint Luc (Martin)
3-e Prix - M-elle Polymnia Ventoura
Saint Jean (Martin)

Donné à Cons/ple Férikeuy, le 27 Juin 1930.

Le Curé de la Paroisse N.D. de Lourdes:

P. Pierre Catalasvily

E

*recu
le 10.VII.26*
 Sr. Hochwürden
 Herrn Pfarrer P. Petrus Tatālās-wily
 Konstantinopel.
 Sehr geehrter Herr Pfarrer,
 in höfl. Beantwortung Ihrer w. Anfrage teil-
 len wir Ihnen ~~mit~~ mit, dass
 Noll, Das katholische Pfarramt, sein Geschäftsgang u.
 Interessenkreis (Wiesbaden 1913) sowie
 Braun, Anleitung für Bibliotheksverwaltung, 3. Auflage
 1924 Mk 2.-
 zweifellos die Bücher sein werden, die Sie suchen und
 die für Ihre Zwecke in Betracht kommen. Über Biblio-
 thekswesen erschien 1902 ein grösseres von Graesel,
 welches jedoch leider vergriffen ist. In der Braunschen
 Schrift & die wir Ihnen mit gleicher Post übersenden,
 finden Sie am Schluss weitere Literaturangaben, zu de-
 ren ~~beschaffung~~ ~~beschaffung~~ wir gerne bereit sind. Sollen wir Ih-
 nen ~~die~~ Noll besorgen und zusenden? Jedenfalls fin-
 den Sie uns jederzeit ~~zur~~ ~~zur~~ Lieferung aller Ihnen er-
 wünschten Werke deutscher ~~und~~ evtl. auch ausländischer
 Literatur gerne bereit. ~~Wir~~ ~~Wir~~ ~~Wir~~ ~~Wir~~ ~~Wir~~
 Mit vorzüglicher Hochachtung ~~Beschaffungsstelle~~ ~~Beschaffungsstelle~~ ~~Beschaffungsstelle~~
 Bonn, 15. 6. 1926. ~~Bonn~~ ~~Bonn~~ ~~Bonn~~ ~~Bonn~~ ~~Bonn~~ ~~Bonn~~ ~~Bonn~~ ~~Bonn~~
 e. V. Bonn, Witte-sbacher-Ring 9. *JK*

ARTHUR COLLIGNON

BUCHHANDLUNG FÜR KUNST UND WISSENSCHAFT G.M.B.H.
BERLIN NW7, UNIVERSITÄTSTR. 2-3a / W8, WILHELMSTR. 69
ZENTRUM 7209

Lo/Ch.

Berlin NW 7, den 19. Juni 1926.

regule 23 " "

Herrn Pfarrer Petrus Catalaswily, Pfarrer der Jungfrau v. Lourde
:Kirche, Gürdjü-Kilissessenda, Feu-Keny, Konstantinopel

Sehr geehrter Herr Pfarrer!

Ihre Karte vom 9. ds. Mts. an den Verlag Göschen wurde uns von der jetzigen Firma Walter de Gruyter & Co., mit der wir freundschaftlich verbunden sind, zur Erledigung übergeben.

Zu Ihrer ersten Frage, bedauern wir Ihnen mitteilen zu müssen, dass ein Buch über Pfarrgemeindestatistik in unseren Katalogen nicht aufzufinden ist. Ueber Bibliothekswesen haben wir nachstehende Werke auf Lager:

Dr. E. Jaeschke, Leitfaden für die Einrichtung und Verwaltung von mittleren und kleinen Volks- und Schulbüchereien, Kreiswanderbibliotheken und Lesezimmern in Stadt und Land. 1913. gebd. 1.50 Rm. 102 Seiten.

Dr. Paul Ladewig, Politik der Bücherei, 2. Auflage 1917. VIII, 47 S gebd. 12.- Rm.

Dr. Paul Ladewig, Die kleine Bücherei, ihre Verwaltung und Einrichtung. 1922. 75 Seiten, brosch. 1.50 Rm.

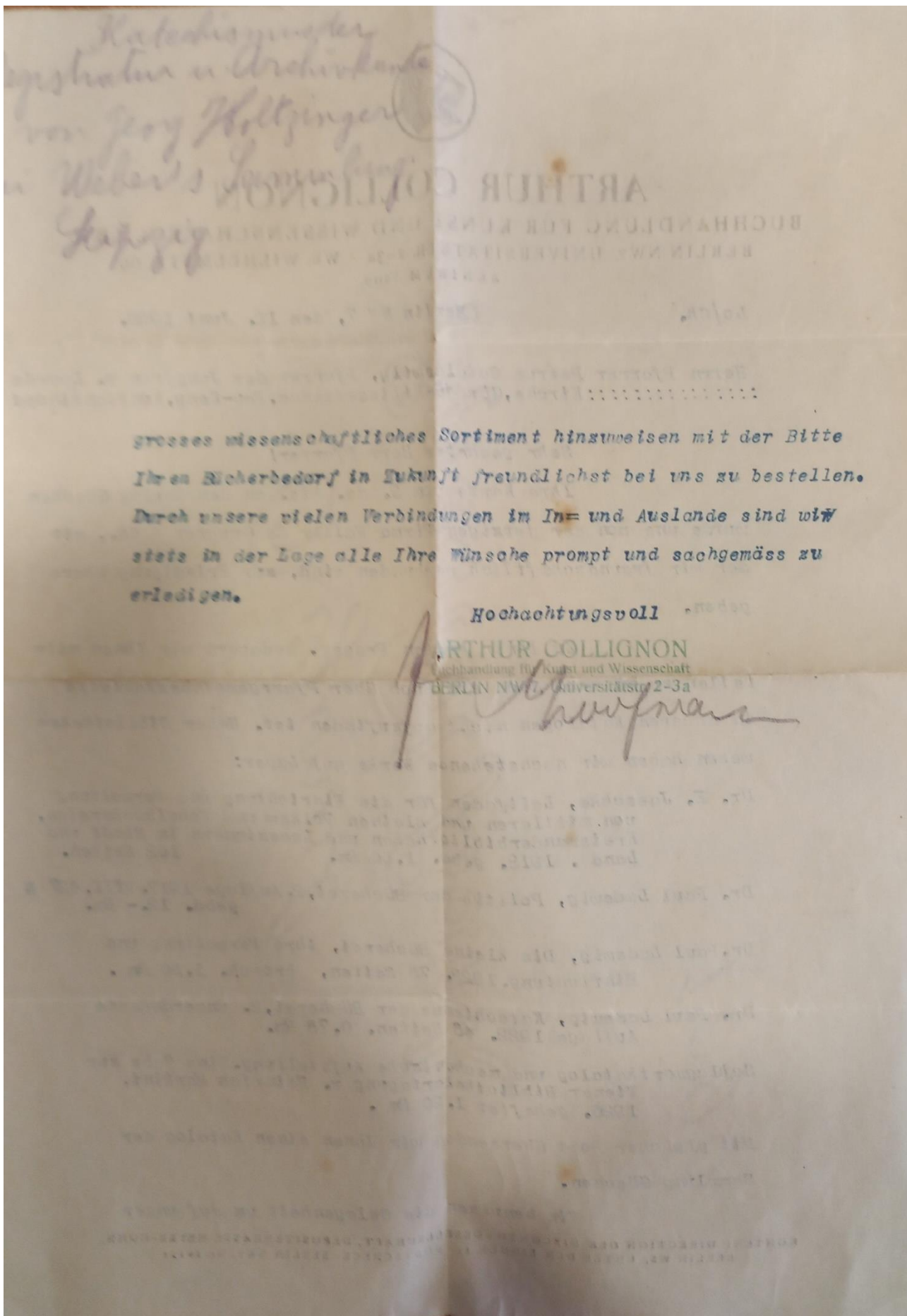
Dr. Paul Ladewig, Katechismus der Bücherei, 2. unveränderte Auflage 1922. 46 Seiten. 0.75 Rm.

Schlagwortkatalog und mechanische Aufstellung. Eine Gabe zur Wiener Bibliothekartagung v. Heinrich Martini, 1926. geheftet 1.20 Rm.

Mit gleicher Post übersenden wir Ihnen einen Katalog der Sammlung Göschen.

Wir benutzen die Gelegenheit um auf unser

KONTEN: DIRECTION DER DISCONTO-GESELLSCHAFT, DEPOSITENKASSE MEYER-COHN,
BERLIN W8, UNTER DEN LINDEN 11, POSTSCHECK: BERLIN NW7, Nr. 16131

grosses wissenschaftliches Sortiment hinweisen mit der Bitte
 Ihren Bedarf in Zukunft freundlichst bei uns zu bestellen.
 Durch unsere vielen Verbindungen im In- und Auslande sind wir
 stets in der Lage alle Ihre Wünsche prompt und sachgemäss zu
 erledigen.

Hochachtungsvoll

ARTHUR COLLIGNON
 Buchhandlung für Kunst und Wissenschaft
 BERLIN NW 7, Universitätstr. 2-3a

Handwritten signature: Kaufmann

